

מסירות נפש לתורה

20072018

רבים הקשו: מדוע לא נזכר בתפילת "על הנסים" הנס של פח השמן שדלק שמונה ימים?

ונראה לי לבאר, כי זה שהקב"ה יכול ומסוגל לעשות נסים גדולים, אינו חידוש. עם ישראל ראה את נסי יציאת מצרים העצומים, שנעשו ע"י הקב"ה, כך שאין כל חידוש בזה שהקב"ה עושה נסים. עיקר מה שרוצים חז"ל ללמדנו, וזאת אנו מוצאים בתפילת "על הנסים", הרי זה: מה אנו מחויבים לעשות לכבוד הקב"ה, כפי שעשו החשמונאים לקב"ה, שמסרו נפשם על קדושת השי"ת, כי לא היתה להם כל הבטחה מהקב"ה שינצחו, ודרך־הטבע היה שלא ינצחו, ובכל זאת מסרו נפשם ליהרג למען קדושת שמו יתברך. את זה ציינו חז"ל בתפילת "על הנסים" מפני שאת הנקודה הזאת רצו שנלמד מנס חנוכה.

אוצר החכמה

פעם סעדתי אצל מרן החפץ־חיים זצוק"ל בסעודה שלישית יחד עם עוד כמה רבנים. צעק החפץ־חיים: מדוע אנו שותקים ומחרישים לנעשה ברוסיה, הם לא נותנים לנו לשמור על התורה, עלינו לקום ולעשות עמם מלחמה, וכי מה אנו מפחדים, שמא יהרגו אותנו? כדאי עבור כבוד שמו ית' ליהרג! (כמובן, כוונתו היתה דוקא לרוסיה שלא נתנו לשמור על התורה אפילו בחדרי־חדרים).

רגילים אנשים לחשוב בדעתם, שאנחנו צריכים לדאוג עבור התורה, והרבר אינו נכון. התורה היא של הקב"ה, עלינו לא מוטל לדאוג לתורה, יש מי שידאג עבורה, עלינו רק להרגיש ולחוש שהתורה היא אושר חיינו. היא הנותנת, ורק היא נותנת, סיפוק לאדם בעולמו וח"ו לולא התורה חיי האדם הרי הם כבהמה, ללא כל תכלית. ועל זה צריך האדם להודות להשי"ת, על שנתן לנו תורת אמת, ונתן לעם ישראל חלק בתורתו, כי לא אנחנו עושים להקב"ה טובה כשעוסקים בתורה, כנאמר "אם צדקת מה תתן לו", ואם אדם חושב בדעתו שהוא עושה טובה שעוסק בתורה, אזי יתן הקב"ה כח בסטרא אחרא לבטל ח"ו את התורה. ולכן מדויק הלשון בתפלת "על הנסים": עמדת להם בעת צרתם רבת את ריבם וכו'. כלומר:מתי הקב"ה עמד להם, בצרתם בשעה שהם הרגישו כי ביטול התורה ח"ו הוא לא צרתו של הקב"ה אלא צרתם, ריבם, ודינם – אז בא הקב"ה לעזרתם והושיעם.

משה רבינו בשעה שקיבל את התורה בשמים היה עליו לערוך מלחמה עם המלאכים, כפי שנאמר בתהילים "שבית שבי". לולא מלחמה לא היינו מקבלים התורה. כי בשעה שאדם נלחם על דבר מסוים, הרי זה מראה כי זה נוגע לו מאד, והוא מאד רוצה בזה. ולכן כשקרח רצה לבטל את התורה, היה צריך משה רבינו להתפלל "אל תפז אל מנחתם". כי ללא זה היה קורח מצליח ח"ו לבטל התורה,

והסיבה היא מפני שכשאנו לא מוסרים נפשנו על התורה יש כח ביד הסט"א לבטלה ח"ו.

ה"פני יהושע" במסכת שבת מקשה, לשם מה היו צריכים את הנס של פך השמן, הרי טומאה הותרה בציבור, והיה אפשר להשתמש בשמן טמא?

ונראה לי לתרץ בזה, שהקב"ה רצה להראות לנו שלא נחפש לעצמנו היתרים, כי אם האדם יתחיל לחפש היתרים, ימצא על כל דבר היתר. שמעתי כי הסבא זצ"ל מסלובודקה ר' נתן צבי פינקל, היה אוכל בפסח מרור ומיד לאחר האכילה היה מתעלף, והיה הולך לישון ומבקש שיעירו אותו לפני חצות הלילה בכדי לקיים את אכילת אפיקומן. שאלו אותו תלמידיו: רבי, מדוע הנך אוכל מרור, הרי זה סכנה עבורך? ענה להם: אם נתחיל לחפש היתרים, אזי נמצא היתרים לכל התורה כולה. ובאמת כתב הרמב"ן, כי האדם יכול להיות גבל ברשות התורה, על כל דבר יוכל למצוא היתר ויביא לעצמו ראייה מהתורה שהוא צודק, ולכן עשה הקב"ה נס פך השמן, להראות לנו את הדרך, שלא לחפש היתרים אלא לקיים כפי הצווי.

והעצה להתרגל בדרך זו הוא, שהאדם לא יסמוך בשום ענין רוחני על שכלו והבנתו, אלא על כל שאלה יתיעץ עם החכמים מורי הדרך. וכן החכם עצמו, מה שנוגע לו, גם הוא לא יסמוך על שכלו אלא יתיעץ עם חכם אחר, כי זוהי אמונת חכמים, ובדרך זו יוכל האדם להתרגל לקיים את התורה כפי אשר נצטוינו ללא שינויים והיתרים.

כי נר מצוה ותורה אור

איתא במסכת שבת (כג.) "אמר ר' זירא מריש כי הוינא בי רב משתתפנא כפריטי בהדי אושפיזא, בתר דנסיכי איתתא אמינא השתא ודאי לא צריכנא דקא מרליקי עלי בגו ביתאי" – פירוש, מתחלה כאשר הייתי תלמיד בישיבה, השתתפתי בפרוטות בהדלקת בעל אכסניתי, אחר שנשאתי אשה, אמרתי עכשיו ודאי איני צריך לכך, שהרי מרליקין עבורי בביתי.

ויש לתמוה, הלא המהדרין מרליקין נר לכל אחד ואחד, וכי ר' זירא לא היה מן המהדרין להרליק בפ"ע, עד שהוצרך להשתתף בהדלקת נ"ח של בעל האכסניה. ואפשר לבאר בשני אופנים. האחד – כי העניות אשר היו שרויים בה היתה במדה גדולה כזו עד שלא היה בידם מעות כלל לקנות שמן לנר חנוכה, ומשלא היו מעות בידו השתתף בפרוטות בהדלקת האכסנאי. אמנם העניות הזו לא גרעה